

I kinesisk medicin är kolecystit och gallsten ett resultat av överkonsumtion av fet och oljig mat som skadar mjälte och mage och som i sin tur skapar patogen fukt. I fukt utvecklas hetta som obstruerar cirkulationen av *qi* och blod, och skadar *qis* funktioner med att *qi* stagnerar. Andra faktorer som stagnerar *qi* är turbulenta emotioner (exempelvis ilska, bitterhet och hat), ouppfyllda önskningar och planer, avundsjuka och missunnsamhet. Vidare kan parasiter som trematoder (flundremaskar) i gallblåsa och gallgångar hämma *qi* och gallflödet. Dessa parasiter finns i huvudsak i subtropiska eller tropiska länder. Besvär i gallblåsa och gallgångar orsakade av dessa är ytterst sällsynta i vårt land. Även i kinesisk medicin är uppkomsten av gallsten ett resultat av hämmat gallflöde, då i form av stagnerad *qi* och patogen fukt. Ytterligare faktorer är hetta som utvecklas ur stagnerad *qi* samt hetta i kombination med fukt. Hetta leder till kristallisering av gallvätskorna.

Överviktiga kvinnor i fyrtioårsåldern är i högre grad predisponerade för gallblåsesjukdomar än andra. Det kan i kinesisk medicin förklaras med att kvinnor med konstitutionell eller förvärvad övervikt har ett överskott av patogen fukt. Fukt skadar gallblåsans och leverns funktioner med att stagnera *qi*, som i sin tur gör att gallflödet hämmas och underlättar även utvecklingen av gallsten (främst kolesterolbaserade stenar). Det är vanligt att stora sociala förändringar sker i fyrtioårsåldern, både för män och kvinnor, såsom skilsmässor, kvinnan går in i klimakteriet, barn flyttar ut, gamla föräldrar behöver tillsyn med mera. Inte sällan är dessa förknippade med emotionell instabilitet och turbulens som resulterar i stagnerad lever-*qi*. När kvinnan fyllt fyrtio anses hennes *yin* vara konsumerad till hälften. *Yin* avser blod och essenser som lagras i *zang*-organen och i synnerhet i njurar och lever. *Yin*, blod och essenser är en fundamental grund för att *qis* funktioner ska kunna upprätthållas. Eftersom leverns och gallans viktiga funktion *shu xie*, som upprätthåller en harmonisk cirkulation av *qi* i de inre organen, inte

minst reglerar emotionell jämvikt, kan dessa funktioner inte underhållas till fullo vid brist av *yin*. Följden blir att kvinnan lätt utvecklar stagnerad *qi* med emotionell instabilitet. Blod och essenser i levern (lever lagrar blod och dess funktion är likt en depå för blod) är en grundsubstans för produktion av gallvätska. Brist av blod och essenser utgör en ytterligare grund för ett försämrat gallflöde.

Differentiering av syndrom och behandlingsförslag

Fullhet

Stagnerad *qi* i lever och galla
Fukt och hetta i lever och galla
Ackumulation av hetta i gallan
Stagnation av *qi* och blod

Fullhet och tomhet

Stagnation av *qi* och tomhet *qi* och *yin*
Stagnation av *qi* och tomhet *qi* och *yang*

Stagnerad *qi* i lever och galla

- SYMPTOM OCH TECKEN är *smärtor i högra revbensområdet och hypokondriet, smärtutstrålning till höger axel och/eller till högra skulderbladet, fullhetskänsla i bröstkorgen, illamående, kräkningar, nedsatt aptit, reflux, aversion mot fet mat, subfebrilitet, irritabilitet, bitter smak i munnen, muntorrhet, omväxlande lös och hård avföring*. Tungan är *normal eller röd med vit eller gulaktig, ibland halvsidig beläggning*. Pulsen är *stränglik och full, främst i guan-positionen*.

Stagnation av lever-*qi* förekommer mer eller mindre i de flesta fall av kolecystit och gallsten. I allvarliga fall finner man många av de beskrivna symptomen och tecknen, i milda fall endast få. Karaktäristiskt vid gallsten är att smärtorna kan radiera mot höger axel eller till brösttryggen, speciellt till höger skulderblad. Andra symptom såsom illamående, kräkningar, minskad aptit, reflux, aversion mot fet mat och omväxlande lös och hård avföring vittnar om motströmsrörelse och att hela digestionsapparaten är involverad. Sekundärt kan stagnerad *qi* utveckla hetta, med subfebrilitet, irritabilitet, bitter smak i munnen och muntorrhet. Behandlingsprinciper är att skingra stagnerad lever-*qi*, reglera *qi* i lever och gallblåsa samt eliminera gallsten.

- Punkter som skingrar stagnerad lever-*qi*: TAICHONG [LR 3], YANGLINGQUAN [GB 34], QIMEN [LR 14] och RIYUE [GB 24]. DANNANGXUE [M-LE-23] endast om punkten är palpationsöm.
- Punkter som reglerar *qi* i lever och gallblåsa samt eliminerar gallsten: GANSHU [BL 18], DANSHU [BL 19], HEGU [LI 4], YANGLINGQUAN [GB 34], ZHIGOU [TE 6] och ZUSANLI [ST 36], samtliga med jämn nålteknik. ZHONGWAN [CV 12] riktad i 45° vinkel inferiort.
  - Svår smärta: HEGU [LI 4], TAICHONG [LR 3], QIMEN [LR 14] och RIYUE [GB 24] med stark dispergerande nålteknik.
  - Feber och frossa: QUCHI [LI 11], HEGU [LI 4] och YANGLINGQUAN [GB 34].
  - Gulst: ZHIYANG [GV 9], SHANGQIU [SP 5], DANSHU [BL 19] och YANGGANG [BL 48].
  - Illamående och kräkningar: NEIGUAN [PC 6] och ZUSANLI [ST 36].
  - Buksvullnad: ZUSANLI [ST 36], QICHONG [ST 30], YANGLINGQUAN [GB 34] och SANYINJIAO [SP 6].

Fukt och hetta i lever och galla

- SYMPTOM OCH TECKEN är *svåra smärtor i höger revbensområde och i hypokondriet med distention och fullhetskänsla, palpationsöm i gallblåseområdet, punkterna TIANZHONG [SI 11] och DANNANGXUE [M-LE-23] är palpationsömma, nedsatt aptit, illamående och kräkningar, omväxlande varm och kall, gulsot, gul urin och torr avföring. Tungan är röd med gul beläggning, ibland med halvsidig beläggning. Pulsen är stränglik, glidande och snabb.*

I likhet med stagnation av lever-qi kan fukt och hetta i lever och galla vara mild eller stark. I allvarliga fall finner man många av de beskrivna symtomen och tecknen, i milda fall endast få. Att särskilja smärtor, som är relaterade till stagnerad lever-qi eller fukt och hetta, enbart med utgångspunkt från smärtornas karaktär är svårt. Däremot ger andra symtom och tecken tydligare indikationer, främst vid gulsot, gul urin och torr avföring. När tungan är röd med gul beläggning, ibland med halvsidig beläggning, och pulsen är stränglik, glidande och snabb, visar också detta på fukt och hetta. Om punkterna TIANZHONG [SI 11] och DANNANGXUE [M-LE-23] är palpationsömma kan det ytterligare tala för fukt och hetta. Behandlingsprinciper är att eliminera hetta, transformera fukt, underlätta smärta och eliminera gallsten.

- Punkter som eliminerar hetta, transformerar fukt och underlättar smärta: YANGLINGQUAN [GB 34], QIMEN [LR 14], GANSHU [BL 18], DANSHU [BL 19], TAICHONG [LR 3] och HEGU [LI 4] med jämn nålteknik.
- Punkter som eliminerar gallsten: GANSHU [BL 18], DANSHU [BL 19], HEGU [LI 4], YANGLINGQUAN [GB 34], ZHIGOU [TE 6] och ZUSANLI [ST 36], alla med jämn nålteknik. ZHONGWAN [CV 12] riktad i 45° vinkel inferiort.

Akkumulation av hetta i gallan

- SYMPTOM OCH TECKEN är *svåra, brännande smärtor i högra hypokondriet och revbensområdet med distention och fullhetskänsla, mycket palpationsöm buk, allvarlig gulsot, liten mängd gulröd urin, allmänpåverkad med kommunikationssvårigheter. Tungan är mörkröd med gul till gulsvart beläggning, eventuellt halvsidig beläggning. Pulsen är stränglik, smal och snabb.*

Akkumulation av hetta i gallblåsan kan indikera ett allvarligt sjukdomstillstånd, som initialt behöver utredas på sjukhus för att utesluta akalkulös kolecystit eller kolangit. Risken för allvarliga och snabbt insättande komplikationer vid akalkulös kolecystit och kolangit, som denna symtombild kan återspegla, är överhängande, jämfört med gallstensrelaterad akut kolecystit. Symtom som pekar på allvarlig bakomliggande sjukdom är svåra, brännande smärtor i högra hypokondriet och revbensområdet, vilket kan vittna om infektion. Mycket palpationsöm buk om infektion och peritoneal retning, allvarlig gulsot och liten mängd gulröd urin om gallvägsobstruktion, allmänpåverkan med kommunikationssvårigheter föreligger misstanke om sepsis. Andra symtom som ytterligare kan tala för ett allvarligt sjukdomstillstånd är ymnig svettning, kalla extremiteter, blekhet och obetydlig puls. När den drabbade har undersökts på sjukhus och det är konstaterat att det inte föreligger en kirurgisk åkomma kan akupunktur påbörjas. Behandlingsprinciper är att eliminera hetta och toxiner samt blockering av qi och blod, och att underlätta smärta.